

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1VCdo/4/2019
Identifikačné číslo spisu: 1114205015
Dátum vydania rozhodnutia: 28.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1114205015.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Daniely Švecovej, JUDr. Ivana Machyniaka, JUDr. Oľgy Trnkovej, JUDr. Jána Šikutu, PhD., JUDr. Martina Vladíka, a JUDr. Viery Petrikovej, vo veci žalobcu U., bývajúceho v Z., zastúpeného advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., so sídlom v Košiciach, Cimborkova 13, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., proti žalovanému U. narodenému X. XX. XXXX, bývajúcemu v V., zastúpenému ORLIK advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom v Jablonovom 722, v mene ktorej koná ako konateľka advokátka JUDr. Martina Orlíková, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 45 C 80/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2016 sp. zn. 6 Co 425/2015, takto

rozhodol:

Vec v r a c i a na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 22. januára 2015, č. k. 45 C 80/2014-104, určil, že darovacia zmluva z 11. marca 2010, doplnená dodatkom z 27. januára 2011, uzavretá medzi C. F. (ako darcom) a žalovaným (ako obdarovaným), ktorej vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností bol povolený Správou katastra pre hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava pod číslom X. dňa 21. februára 2011, o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným na liste vlastníctva č. XXXX., D. obec V., katastrálne územie Vinohrady, a to: bytu č. X, číslo vchodu XX/C,. nebytového priestoru číslo X - G.X, nebytového priestoru číslo XX - K, nebytového priestoru XX - K.X, záhrady vo výmere XXX mX, zastavané plochy a nádvoria (všetky podrobne identifikované vo výrokovej časti rozsudku prvoinštančného súdu), je voči žalobcovi neúčinná a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 99,50€ do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

2. Súd prvej inštancie vychádzal z názoru, že žaloba je dôvodná, keď výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že boli splnené všetky podmienky pre vyslovenie neúčinnosti právneho

úkonu, vyplývajúce z ustanovenia § 42a ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), vrátane podmienky existencie vymáhateľnej pohľadávky, interpretujúc tento pojem v súlade s jeho vymedzením v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) z 23. decembra 1999 sp. zn. 3 Cdo 102/99, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2001 pod č. 44 (R 44/2001) (ďalej len „rozhodnutie R 44/2001“), t. j. tak, že za vymáhateľnú pohľadávku treba považovať žalovateľnú pohľadávku.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného zhora označeným rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. Na rozdiel od prvoinštančného súdu dospel k záveru, že žalobca nemal aktívnu legitimáciu v konaní o odporovacej žalobe, pretože v čase rozhodovania nemal voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, t. j. takú pohľadávku, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou. V súvislosti s tým uviedol, že sa nestotožňuje s právnym názorom vyjadreným v rozhodnutí R 44/2001, v zmysle ktorého je vymáhateľnou pohľadávkou žalovateľná (dospelá) pohľadávka. Za správny považuje názor vyslovený v uznesení najvyššieho súdu zo 17. decembra 2013 sp. zn. 6 Cdo 253/2012, podľa ktorého vymáhateľnou pohľadávkou je vykonateľná pohľadávka, t. j. pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Navrhol rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že sa potvrdzuje rozsudok súdu prvej inštancie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“. Nesúhlasil s právnym záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého pojmu vymáhateľná pohľadávka v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka zodpovedá vykonateľná pohľadávka. Uviedol, že odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od zjednotenej judikatúry predstavovanej rozhodnutím R 44/2001, v zmysle ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Tým je splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“). Pokiaľ by sa malo vychádzať z toho, že predmetná otázka je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu rozhodovaná rozdielne, pretože najvyšší súd v neskorších rozhodnutiach sp. zn. 6 Cdo 253/2012 a 5 Cdo 188/2010 vyložil pojem vymáhateľná pohľadávka inak, a to tak, že mu zodpovedá vykonateľná pohľadávka, no v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 198/2010 a 2 Obdo 69/2012 zotrval na názore vyjadrenom v rozhodnutí R 44/2001, potom je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) C. s. p. Vo svojej právnej argumentácii uvedenej v dovolaní považoval za správny právny názor vyslovený v rozhodnutí R 44/2001.

5. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol tento mimoriadny opravný prostriedok pre neprípustnosť odmietnuť, resp. ho ako neopodstatnený zamietnuť.

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou a riadne zastúpenou osobou, a že splňalo zákonom požadované náležitosti, vrátane riadneho vymedzenia dovolacích dôvodov, pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania.

7. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.). Jeho účelom je náprava najzávažnejších procesných pochybení (zmätočných rozhodnutí) a riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry. Je prípustné proti dvom skupinám rozhodnutí odvolacieho súdu, a to proti rozhodnutiam postihnutým tzv. zmätočnosťou vadou (§ 420 C. s. p.) a proti rozhodnutiam zásadnej právnej významnosti (§ 421 C. s. p.). Tým sú zároveň určené dva prípustné dovolacie dôvody, a to dovolací dôvod spočívajúci vo vadách uvedených v § 420 C. s. p. a dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci za splnenia predpokladov uvedených v § 421 C. s. p.

8. V preskúmvanej veci, ako už bolo uvedené, dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania ustanovením

§ 421 ods. 1 písm. a), resp. písm. c) C. s. p. Vec prejednávajúci senát 6 C (ďalej len „vec prejednávajúci senát“ alebo „senát 6 C“) dovolacieho súdu preto pristúpil k skúmaniu prípustnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, a to nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

9. Rozhodujúcou právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorej správnosť riešenia namietal dovolateľ, bola otázka správneho výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, a to, či sa ňou má rozumieť žalovateľná pohľadávka alebo vykonateľná pohľadávka. Odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od názoru vysloveného v rozhodnutí R 44/2001, majúceho po jeho publikovaní v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky charakter ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Uvedený charakter však toto rozhodnutie stratilo v dôsledku následného rozdielného riešenia predmetnej otázky v rozhodnutiach najvyššieho súdu (v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011 a v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013 bol pojem vymáhateľná pohľadávka interpretovaný ako vykonateľná pohľadávka, zatiaľ čo v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2010 z 27. februára 2012 a v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 69/2012 z 30. októbra 2013 bol tento pojem interpretovaný v súlade s rozhodnutím R 44/2001, t. j. ako žalovateľná pohľadávka). Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu bol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. c) C. s. p., t. j. že dovolaním namietaná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Po konštatovaní prípustnosti dovolania chcel senát 6 C pristúpiť k meritórnemu prieskumu dovolaním napadnutého rozhodnutia v dovolaní namietanej otázke správneho výkladu pojmu vymáhateľná pohľadávka, použitého v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pretože pri svojom rozhodovaní dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí R 44/2001, ako aj v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 198/2010 a 2 Obdo 69/2012, dospel k záveru, že mu v zmysle § 48 ods. 1 C. s. p. vznikla povinnosť predložiť vec na rozhodnutie veľkému senátu, a preto uznesením z 26. júna 2019, sp. zn. 6 Cdo 237/2017 postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

11. V tomto postupujúcom uznesení senát 6 C vyslovil, že sa nestotožňuje s názorom, podľa ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní (žalovateľná pohľadávka), ale naopak, zastáva názor, že tomuto pojmu zodpovedá vykonateľná pohľadávka, t. j. pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu, pričom svoj názor odôvodnil argumentáciou uvedenou v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013, s ktorou sa v celom rozsahu stotožnil, a ktorú pre prehľadnosť považoval za potrebné zopakovať, keď zdôraznil, že: „Účelom odporovacej žaloby je ochrana veriteľa spočívajúca v možnosti dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že dlžníkom urobený právny úkon je voči veriteľovi neúčinný. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, potom predstavuje podklad na to, že sa veriteľ môže na základe exekučného titulu, vydaného proti dlžníkovi, domáhať vykonania exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (právne neúčinným) právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to nie proti dlžníkovi, ale voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Odporovacia žaloba je teda právnym prostriedkom slúžiacim k uspokojeniu vymáhateľnej pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, a to postihnutím vecí alebo iných majetkových hodnôt, ktoré odporovateľným právnym úkonom ušli z dlžníkovho majetku, prípadne vymožením peňažnej náhrady vo výške zodpovedajúcej prospechu získanému z odporovateľného právneho úkonu. Z takto vymedzeného účelu a zmyslu odporovacej žaloby vyplýva, že vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t. j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu. Ak slúži odporovacia žaloba - ako bolo uvedené vyššie - k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, nezodpovedalo by tomuto jej účelu, keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku „dospelú“ či splatnú, teda žalovateľnú.“

12. Vzhľadom na zhodnosť právnej úpravy odporovateľnosti právneho úkonu v Slovenskej republike s právnou úpravou tohto inštitútu v Českej republike do 31. decembra 2013 z komparatívneho hľadiska senát 6 C poukázal na rovnaké právne závery českej judikatúry (rozhodnutia uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Českej republiky pod R 12/1998, R 12/2003 a R 5/2007).

13. Vyššie uvedenú argumentáciu vec prejednávajúci senát podporil aj historickým výkladom vychádzajúcim z predchádzajúcej právnej úpravy inštitútu odporovateľnosti právnych úkonov. Poukázal na to, že tzv. stredný Občiansky zákonník - zákon č. 141/1950 Zb. - v § 51 ustanovoval, že ak si veriteľ vyhradí pred tým, než sa jeho pohľadávka stane vymáhateľnou, uplatniť odpor tým, že urobí oznámenie prostredníctvom súdu alebo notára tomu, proti komu sa má odpor uplatniť, nebeží potom lehota na odpor ďalej, dokiaľ sa veriteľova pohľadávka nestane vymáhateľnou. Z toho je zrejmé, že za vymáhateľnú pohľadávku sa nepovažovala pohľadávka „žalovateľná“, resp. „zročná“, ale pohľadávka priznaná autoritatívnym rozhodnutím (použitá formulácia „sa stane vymáhateľnou“), teda vykonateľná. Z hľadiska histórie inštitútu odporovateľnosti možno poukázať aj na výslovný termín „vykonateľná“ pohľadávka použitý v § 9 čl. III zákona z 27. marca 1931 č. 64 Sb. z. a n., ktorým sa vydávajú poriadky konkurzný, vyrovnací a odporovací (bez uvádzacích ustanovení).

14. Vec prejednávajúci senát ďalej zdôraznil, že názor, podľa ktorého pod vymáhateľnou pohľadávkou treba rozumieť žalovateľnú pohľadávku, podrobila kritike aj právna teória (porovnaj Fekete, I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár, Bratislava, : Eurokódex 2011, str. 326; JUDr. Jaromír Svoboda a kolektív, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy, EUROUNION, spol. s r. o., Bratislava 2005, str. 101 - 102). Jeho neudržateľnosť podoprel aj argumentom o zbytočnosti (nepoužiteľnosti) rozhodnutia vyhovujúceho odporovacej žalobe pri neexistencii pohľadávky priznanej exekučným titulom. Ak by totiž pre rozhodnutie o neúčinnosti právneho úkonu bola postačujúca len existencia žalovateľnej pohľadávky, potom by takéto rozhodnutie nemohlo splniť svoj účel, ak by následne (po jeho vydaní) z rozličných dôvodov pohľadávka veriteľa nenadobudla kvalitu vykonateľnej pohľadávky. Išlo by tak len o akademické (teoretické) rozhodnutie, neslúžiace praktickej potrebe ochrany veriteľa. Vydávanie akademických rozhodnutí odporuje jednej zo základných zásad občianskeho súdneho konania, a to zásade efektivity.

15. Uviedol, že už uvedené ustanovenie § 51 tzv. stredného Občianskeho zákonníka upravovalo možnosť veriteľa, aby pred tým, ako sa stane jeho pohľadávka vymáhateľnou, si vyhradil podanie odporu, a tým zabránil, pri dlhšie trvajúcim konaní o priznanie pohľadávky, uplynutiu lehoty na podanie odporovacej žaloby. Keďže platný Občiansky zákonník už takúto možnosť neupravuje, nepriaznivému dôsledku uplynutia prekluzívnej lehoty skôr, ako si veriteľ môže obstarat' vymáhateľnú pohľadávku v zmysle jej vykonateľnosti, možno čeliť využitím procesného inštitútu prerušenia konania. S prihliadnutím na skutočnosť, že pre vyhovenie odporovacej žalobe je postačujúce, ak pohľadávka žalujúceho veriteľa sa stane vymáhateľnou (vykonateľnou) v priebehu odporovacieho konania (v čase rozhodovania súdu), prerušenie konania o odporovacej žalobe až do skončenia konania, ktorého výsledkom môže byť vykonateľná pohľadávka, sa javí ako vhodné a súladné so zásadou spravodlivej ochrany práv. Ak teda v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe pohľadávka žalobcu (veriteľa) voči dlžníkovi ešte nie je vymáhateľná a žalobca sa domáha jej priznania v inom konaní, je spravidla daný dôvod na prerušenie konania o odporovacej žalobe podľa § 109 ods. 2 písm. c) O. s. p.

16. Vec prejednávajúci senát dodal, že výklad, podľa ktorého pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu, označil za ústavne konformný Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. PL. ÚS 39/2015 z 1. júla 2015. Z uvedeného výkladu aktuálne vychádza aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 109/2018 z 28. marca 2019, ktoré inak riešilo otázku existencie vymáhateľnej pohľadávky na náhradu trov konania, vychádzajúc pritom z názoru, že takáto pohľadávka ako pohľadávka sui generis v podobe dospelej či splatnej pohľadávky ani neexistuje, ale možno o nej hovoriť, až keď je o náhrade trov právoplatne rozhodnuté.

17. So zreteľom na uvedené senát 6 C postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (§ 48 ods. 1 C. s. p.), pričom v tomto uznesení (vyššie uvedeným spôsobom) odôvodnil svoj názor, odlišný od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí R 44/2001 ako aj v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 198/2010 a 2 Obdo 69/2012.

18. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“) si po postúpení veci senátom 6 C v súlade s § 48 ods. 4 C. s. p. vyžiadala stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Trnavskej univerzity v Trnave. Všetky oslovené inštitúcie sa v otázke interpretácie slovnej väzby „vykonateľná pohľadávka“ zhodne priklonili k názoru, že to môže byť aj pohľadávka, ktorú ešte nemožno vymáhať prostredníctvom exekúcie.

19. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vyslovilo názor, že ak je z procesného hľadiska možné, aby súd v rámci konania o neúčinnosti právneho úkonu medzi dlžníkom a treťou osobou deklaroval, že existuje nesplatená pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi, potom je v takomto konaní možné priznať veriteľovi ochranu aj v prípade, ak pohľadávku, ktorú má veriteľ voči dlžníkovi, ešte nemožno vymáhať prostredníctvom exekúcie. Poukázalo na historické súvislosti - cez tzv. odporový poriadok z roku 1931 (zákon č. 64/1931 Sb. konkurzný, odporovací a vyrovnací poriadok), rakúsku právnu úpravu, tzv. stredný Občiansky zákonník z roku 1950, Občiansky zákonník až po jeho novelizáciu zákonom č. 509/1991 Zb. a uviedol, že nemožno vyvodiť, že platná právna úprava sleduje rovnaký cieľ ako tá historická, a preto „vymáhateľnosť“ treba interpretovať ako „vykonateľnosť“. Denotáty „vymáhateľný“ a „vykonateľný“ sú lingvisticky rozdielne. Zatiaľ čo „vykonateľnosť“ odkazuje na exekučný titul po uplynutí paričnej lehoty na dobrovoľné plnenie, naopak „vymáhateľnosť“ odkazuje na existenciu právneho nároku v spojení s predpokladom úspešnej žalovateľnosti. Vymáhateľnosť často predchádza vykonateľnosť. Automatické zamieňanie slovnej väzby „vymáhateľná pohľadávka“ za „vykonateľnú pohľadávku“ pri interpretácii § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka treba považovať za nesprávne. Poukázal aj na rozdielne názory vyskytujúce sa v rámci akademickej obce na nastolený problém.

20. Generálny prokurátor Slovenskej republiky sa nestotožnil s interpretáciou vec prejednávajúceho senátu a argumentoval, že obsah slovného spojenia „vymáhateľná pohľadávka“ (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka) musí byť rovnaký ako obsah jazykovo identických výrazov uvedených v iných ustanoveniach Občianskeho zákonníka. Poukázal pritom na nevymáhateľnosť výhry (§ 845 ods. 1, § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka), na skutočnosť, že „vykonateľná pohľadávka“ (osvedčená exekučným titulom) nezodpovedá pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ (inak aj „žalovateľná pohľadávka“ alebo „pohľadávka uplatniteľná na súde“), a že „vymáhateľná pohľadávka“ a „splatná (zročná) pohľadávka“ nie sú synonymá. Splatná pohľadávka totiž nemusí byť vymáhateľnou, pokiaľ ide o naturálnu obligáciu. V zmysle ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka veriteľova pohľadávka nemusí byť osvedčená exekučným titulom v čase podania odporovacej žaloby. Výklad prezentovaný senátom 6C znemožňuje účinné uplatnenie práv veriteľa, keď veriteľ nevie objektívne zabezpečiť získanie exekučného titulu najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odporovacej žaloby; je nútený podať odporovaciu žalobu najneskôr v lehote troch rokov aj vtedy, ak v čase podania odporovacej žaloby ešte nie je skončené konanie o žalobe na plnenie voči dlžníkovi. Ak by bol exekučný titul voči dlžníkovi podmienkou pre vyhovieť odporovacej žalobe, musel by súd konajúci o odporovacej žalobe konanie (obligatórne) prerušiť, hoci takáto povinnosť mu z ustanovení C. s. p. nevyplýva. Zaoberal sa aj ďalšími úvahami - či veriteľ nevyhnutne potrebuje exekučný titul, či bude na majetok dlžníka viesť exekučné konanie, záväznosťou súdnych rozhodnutí (§ 228 C. s. p.), logickou súdržnosťou pri výklade právnych noriem súkromného práva a trestného práva postihujúcich konania v rámci majetkových vzťahov (§ 240 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov), a napokon aj právnu úpravu konkurzu, z ktorej je jednoznačné, že po vyhlásení konkurzu nie je odporovanie právnym úkonom dlžníka podmienené tým, že ukrátení veriteľa majú svoje pohľadávky priznané právoplatným rozsudkom voči dlžníkovi. V závere jeho vyjadrenia uviedol, že slovné spojenie „ak ukracujú uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky“ (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka) treba vykladať tak, že pohľadávka

nemusi byť v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe už vykonateľná (osvedčená exekučným titulom).

21. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave vyslovila názor, podľa ktorého je legitímne interpretovať pojem „vymáhateľná pohľadávka“ použitý v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka v duchu rozhodnutia R 44/2001. Pojem vymáhateľnosť treba vnímať v zmysle súdnej žalovateľnosti pohľadávky. Vymáhateľnosť ako vlastnosť pohľadávky nastupuje ešte pred jej vykonateľnosťou. Tento názor vyslovila na základe gramatického, ako aj teleologického výkladu.

22. Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave uviedla, že argumenty vec prejednávajúceho senátu nie sú natolko jednoznačné, aby sa ustanovenie § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka vykladalo tak, že vymáhateľnou pohľadávkou je pohľadávka vykonateľná. Vyslovila, že z jazykového výkladu vyplýva, že má ísť o pohľadávku žalovateľnú, pričom ani účel zákona, ani systematické súvislosti, a ani požiadavka ústavne súladného výkladu si odklon od doslovného znenia zákona nevyžadujú.

23. Veľký senát predovšetkým skúmal, či postup senátu 6C bol v súlade s ustanovením § 48 C. s. p., ale aj to, či boli splnené podmienky pre postúpenie veci veľkému senátu.

24. Podľa § 48 ods.1 C. s. p., ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

25. Zo znenia ustanovenia § 48 C. s. p. a jeho teoretického výkladu vyplývajú dve podmienky pre postúpenie veci veľkému senátu, a to podmienka, že senát dospel k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí senátu najvyššieho súdu, resp. že sa chce odchyliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, a podmienka, že v uznesení o postúpení veci svoj odlišný právny názor odôvodní.

26. Z dôvodovej správy k C. s. p. vyplýva, že veľký senát bol zavedený z dôvodu inštitucionálneho zabezpečenia princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 C. s. p. a za účelom normatívneho pokrytia prípadov, ak sa senát najvyššieho súdu mieni odkloniť od konštantnej judikatúrnej línie súdov Slovenskej republiky.

27. Povinnosť dovolacieho senátu predložiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu a kompetencia veľkého senátu vzniká len vtedy, ak existuje judikatórny odklon. O judikatórny odklon (rozpor) ide vtedy, ak existujú dva rozporné právne názory vyslovené v rozhodnutiach najvyššieho súdu a existuje vôľa trojčlenného dovolacieho senátu odchyliť sa od právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí. V odbornej literatúre bol zdôraznený názor, že judikatórnym rozporom je len spor o interpretáciu právnej normy (normatívny rozpor). Nie je ním teda rozpor hodnotový ani principiálny (Kuhn, Z. Konzistence judikatury jako problém právní kultury, Praha. Eurolex Bohemia 2006).

28. S povinnosťou senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu z dôvodu nejednotnosti rozhodovacej praxe sa najvyšší súd vysporiadal v rozhodnutí z 10. novembra 2016 sp. zn. 3 Cdo 174/2016, v ktorom vyslovil názor, podľa ktorého ak trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdiera, má dve možnosti, buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore, alebo vec postúpi veľkému senátu. Pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatiu (publikovaniu) stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát najvyššieho súdu, ktorý sa mieni názorovo odchyliť (odkloniť) od skoršieho rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu.

29. Osobitne treba zdôrazniť, že zmyslom a účelom ustanovenia § 48 C. s. p. nie je odstránenie rozporov v aplikačnej a interpretačnej nejednotnosti, ktorá sa v rozhodovacej činnosti vyskytla pred účinnosťou C. s. p., teda pred 1. júlom 2016 (uznesenie najvyššieho súdu z 18. októbra 2016 sp. zn. 3 Cdo 136/2016).

30. I keď C. s. p. výslovne neupravuje postup a spôsob rozhodnutia veľkého senátu po tom, čo mu vec bola predložená podľa § 48 ods. 1 alebo ods. 3 C. s. p., veľký senát má právo i povinnosť posúdiť, či sú splnené zákonné podmienky na to, aby mu vec bola postúpená na prejednanie a rozhodnutie, teda či je daná jeho príslušnosť. K takémuto záveru dospel veľký senát už v uznesení z 18. decembra 2017 sp. zn. 1 VCdo 4/2017. Zo znenia ustanovenia § 48 ods. 1 alebo ods. 3 C. s. p., vyjadreného slovami „...postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu“ možno gramatickým výkladom vyvodiť, že veľký senát je oprávnený rozhodnúť ako v merite veci, tak v prípade, pokiaľ neboli splnené podmienky pre postúpenie veci, tiež o tom, že sa vec vracia na prejednanie a rozhodnutie senátu, ktorý ju postúpil veľkému senátu bez toho, aby boli splnené zákonné podmienky. Veľký senát je teda oprávnený urobiť nielen rozhodnutie vo veci samej (meritórne rozhodnutie), ale tiež príslušné procesné rozhodnutie, ktoré prichádza do úvahy, t. j. vrátane rozhodnutia o vrátení veci senátu, ak neboli splnené zákonné podmienky pre jej predloženie veľkému senátu. Tomuto záveru nasvedčuje aj teleologický výklad. Zmyslom a účelom zákonného konštituovania veľkých senátov kolégií najvyššieho súdu je zabezpečenie jednotnosti vlastnej judikatúry ako základného predpokladu pre zjednocovanie rozhodovacej činnosti súdov nižších stupňov, ktoré je najvýznamnejšou úlohou najvyššieho súdu ako vrcholného orgánu všeobecného súdnictva (§ 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Veľké senáty majú rozhodovať iba v prípadoch, ak skutočne hrozí nejednotnosť v rozhodovacej činnosti senátov najvyššieho súdu. Oprávnenie veľkého senátu vrátiť vec senátu, ktorý mu ju postúpil, ak pre postúpenie neboli splnené zákonné podmienky, možno odôvodniť aj analogickým použitím ustanovenia § 466 ods. 7 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v spojení s čl. 4 C. s. p.

31. Pre splnenie podmienky predloženia veci veľkému senátu je však rozhodujúca existencia právneho názoru trojčlenného senátu (vysloveného v uznesení o postúpení veci veľkému senátu), ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu. Pokiaľ by existovalo rozhodnutie trojčlenného senátu najvyššieho súdu, vyjadrujúce odlišný právny názor už vyslovený iným alebo totožným trojčlenným senátom, nie je splnená zákonná podmienka uvedená v ustanovení § 48 ods. 1 CSP. V takomto prípade je naplnený dovolací dôvod podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, a riešenie právnej otázky, ktorá je rozhodovaná dovolacím súdom rozdielne a rozhodnutie vo veci prináleží trojčlennému senátu najvyššieho súdu. Existencia publikovaného rozhodnutia najvyššieho súdu resp. stanoviska veľkého senátu nie je zákonnou podmienkou.

32. Záver o práve i povinnosti veľkého senátu skúmať, či sú splnené zákonné podmienky na to, aby mu vec bola postúpená na prejednanie a rozhodnutie, a z ich prípadného nesplnenia vyvodiť príslušný procesný dôsledok, je aj ústavne súladný, pretože rešpektuje základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ak zákon stanovil príslušnosť veľkého senátu a sudcov v ňom zasadaúcich len za splnenia podmienok uvedených v § 48 ods. 1 alebo ods. 3 C. s. p., potom za situácie, kedy nie sú splnené tieto podmienky, nemožno považovať sudcov veľkého senátu za zákonných sudcov v zmysle uvedeného základného práva. Logicky na základe argumentácie a contrario rovnaký záver musí platiť aj v prípade, ak by vec prejednal a rozhodol veľký senát, hoci by na to zjavné neboli splnené zákonné podmienky.

33. V predmetnej veci senát 6C predložil vec veľkému senátu z dôvodu rozdielneho výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ za účelom zodpovedania otázky, či sa ňou má rozumieť žalovateľná pohľadávka alebo vykonateľná pohľadávka. Odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od názoru vysloveného v rozhodnutí R 44/2001, majúceho po jeho publikovaní v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky charakter ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Uvedený charakter však toto rozhodnutie stratilo v dôsledku následného rozdielneho riešenia predmetnej otázky v rozhodnutiach najvyššieho súdu (v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011 a v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17.

decembra 2013 bol pojem vymáhateľná pohľadávka interpretovaný ako vykonateľná pohľadávka, zatiaľ čo v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2010 z 27. februára 2012 a v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 69/2012 z 30. októbra 2013 bol tento pojem interpretovaný v súlade s rozhodnutím R 44/2001, t. j. ako žalovateľná pohľadávka). Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu bol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. c) C. s. p., t. j. že dovolaním namietaná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

34.Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že už pred postúpením veci veľkému senátu existovali na nastolenú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne právne názory, ktoré na jednej strane predstavovalo uverejnené rozhodnutie R 44/2001, a v súlade s ním aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2010 z 27. februára 2012 a sp. zn. 2 Obdo 69/2012 z 30. októbra 2013, a na druhej strane rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011 a sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013. Ide teda o prípad, kedy rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a kedy je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) C. s. p. V takomto prípade vec prejednávajúci senát nemá inú možnosť, než len prikloniť sa k jednému z právnych názorov, ktoré už boli vyslovené vo vyššie uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu; inú možnosť nemá.

35.Veľký senát dospel k záveru, že v danom prípade neboli splnené podmienky na postúpenie veci veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 C. s. p., a preto vec (bez rozhodnutia) vrátil na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C.

36.Z uvedených dôvodov rozhodol veľký senát tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

37.Toto rozhodnutie prijal veľký senát pomerom hlasov 5 : 2.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.